

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišstvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vracamo. Nefranklinski pisem ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani po. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. tek. rač. 11.197. Telefon 3112.

Naša pot in narod.

Kje so naši ideali? Je li bilo prejšnje nezadovoljstvo, večna vztrajnost, zavist in intriga ono, kar smo nazivali idealom življenja? Ekonomska razdrapanost je ustvarjala kaos v pravilnem socialnem razvitku naroda.

Sredi tega vrveža smo stali učitelji, vrženi med dva pola: med narod in glavnega krivca razmer — partizanstvo političnih strank. Naprtli so nam nalogo, da izgladimo pot ter najdemo kontakt in harmonijo med tema dvema sovražnima svetovima. Ni čudo, da nas včasih obdoleže vseh nesreč, ki jim hočemo najti odtoka.

Naš narod je zaradi teh razmer padel globoko v neznošno moralno in materialno krizo. Mi, ki smo gledali ta narod kot na dlaneh svojih rok, smo najbolj občutili vzroke in posledice teh večnih socialnih in kulturnih kriz.

Ekstremna strankarska politika ruši, ker je v njej vedno dovolj nezdrave ambicije in zaslepljenosti, ki zapostavlja poedince iz srede celokupne mase. Politika ni nikoli v dobrem univerzalna. Naš narod je gledal te nepravilnosti, a jih povsem ni videl; napenjal je ušesa, ali jih povsem ni čul. Skratka, naš seljak morda noče priznati, da je temu sam kriv.

Tu se odpira pot učiteljski misli: odkloniti kmeta od škodljive tradicionalne patrijarhalnosti, kajti danes si ni mogoče zamisliti iskrenosti, društvenosti in ljubezni brez kapljice mržnje in zavisti do tega kar ruši. Dasi je naš evangelij mir in ljubezen, vendar moramo svojo okolico na to vsaj opozoriti.

Naš narod je trpel skozi vse veke in nosil posledice. Danes uvideva potrebo večje inteligence, višjih idealov in večjih sposobnosti ter požrtvovalnosti kakor dosedanjih, da si izboljša svoj socialni in eksistenčni položaj. Na dosedanjih propadih in pokvarjenih politični morali bazira še danes vse delo naših delavcev pa najsi bode kulturnih, političnih, socialnih, gospodarskih in prostvetnih. Vse služi poslednjim ciljem ambicioznih poedincev, ki žele imeti v vodstvu tega ali onega odločujočo besedo. Izolani, kakor neizsolani se srečujejo na istem, končnem cilju: kdo bo kmalu delu naše zemlje. Brez rezerve, je li narod potreben drugih ciljev, kakor njegovega egoističnega političnega stremjenja.

Če ne danes, se bo dalo morda jutri drugače govoriti o pravi nacionalni politiki, kakor dosedaj: o nacionalizmu, ki bo brez krink; o narodnem delu, za katerim se ne bo skrivalo vedno kako temno ozadje.

Naša učiteljska in humana naloga je, da organiziramo največjo solidarno borbo proti vsaki osebni, brezidejni, in neprincipijalni politiki posameznikov kateregakoli političnega kova. V to nam bodo pomagali vsi še nezastrupljeni sloji, kajti v tem leži tudi njih lastni interes. Odsotnost zdravih elementov od tega dela v narodu nam je ustvarila moralne, socialne in ekonomske krize.

Le tako si lahko razlagamo pojav, ki je zagnal na površje ljudi, ki vidijo v celokupnem življenju naroda le svojo korist. Na mesto borbe za narodni podvig kulture in prosvete ter borbe, da se delo politikov in naroda kaže le skozi življenje širokih narodovih slojev, se je krenilo na stranpot ter so se stranke predpostavljale narodu in skupnim potrebam. V tem kaosu je zamrla tudi vsa idealnost naroda, katerega življenje, kakor je bilo, ni vodilo do boljše bodočnosti.

Zato vsi na plan! Rešujmo in dvigajmo narod. Kajti edina odklonitev vsestranskih kriz leži v kulturnem dvigu najširših narodnih plasti.

Stotere so naloge in izdelanih imamo stotero pozitivnih načrtov za dvig naroda od prve dobe šoloobvezne dece, preko nalog, ki jih imamo do šolodrasle dece in do dorašlega naroda tako, da bodo roke vsega učitelstva še premalo, da zmorejo vse delo, ki ga lahko izvrši učiteljski stan v narodu. Mladinska Matica, reforma osnovne šole, kmetsko nadaljevalno šolstvo, potreba nove orientacije pri našem društveno prosvetnem delu, so osnovni temelji bodočega učiteljskega dela, ki čakajo rok nas vseh. Odklo-

nimo narod od razdvajajočega političnega strankarstva in dovedimo ga do kulturnih in nacionalnih nalog, ki so nam vsem skupne.

Učitelji, na nas leži breme te nove naloge. Pot do naroda in spoznanje naroda je edina pot na katero lahko trdno računamo in izhod za rešitev iz zla.

Peter Jereb.

**Prispevajte kot podporniki
»Pevskemu zboru UJU učiteljstva«!**

Pomagajte!

(Učiteljstvu iz Primorja.)

Obrnili smo se že z okrožnico pa tudi ponovno s tega mesta do tovarišev in tovarišic, naj se zavzamejo za kontraktualce, ki živijo v težkih razmerah. Odziv je bil precejšen, da smo mogli vsaj za silo pomagati v nekaterih najnujnejših potrebah, vendar ne tak, kot smo ga pričakovali z ozirom na bedo onih, ki se jih nihče ne usmili.

Kako težko je nekaterim, govori dovolj odlomek iz pisma, ki ga priobčujemo danes. Izpustili smo nekaj mest, ki so osebnega značaja. Pismo sicer zaradi tega izgubi na svoji žalostni moči, a je še vedno živa slika bede in trpljenja.

V boljše razumevanje naj omenimo, da je tovarišica čakala nekaj tednov pri usmiljenih znancih, kdaj bo dobila nastavitveni dekret za določeno mesto. Ker dekreta ni bilo, je odšla na službeno mesto, razume se, da na svojo odgovornost. Kako se ji je godilo, pove pismo samo, naslovljeno na nekoga tovariša — šolskega upravitelja.

Evo vsebine!

Imela sem še 600 Din in s to vsoto sem šla v X., v Prekmurje. Prav opoldne (na zadnji dan leta) sem dospela v X. Nalivalo je, da sva* bili vsi premočeni. V Y. sem morala naročiti voz, ker s kovačji v X. nisem mogla peš. Voznik mi je računal 100 Din. Šla sem v šolo k g. upravitelju, ki me je nekako hladno sprejel. »Brez dekreta priti — to je koncem koncev vendar velika nevolja!« je rekel in mi namignil, naj se odpeljem kar nazaj v Y., ker se v vasi sploh ne dobi stanovanja za učiteljstvo. Pravil mi je, da tudi drugo učiteljstvo stanuje tam in hodi vsak dan peš doli. Iz Y. v X. je točno 1 uro hoda. In jaz naj bi vsak dan po tem snegu in mrazu hodila gori in doli? Povedala sem, da mi to pač ni mogoče. — Nato je upravitelj poklical predsednika krajnega šolskega sveta, ki se je takoj pomilovalno obrnil na mojo sestro in me potolažil, da se bo že našla sobica. V stari šoli so mi odkazali malo sobico s šteditnikom. »Za hrano morate pač sami skrbeti,« je pripomnil predsednik, »ker v vasi je ne dobitel!« Meni je bilo to prav, ker če sama kuham, gotovo ceneje izhajam. Prve dni mi je g. upraviteljeva posodila par loncev — s pripombo — naj si vse potrebno nabavim v Y. Med tednom sem šla v Y., kupila odejo in nekaj posode za prvo silo. Naročila sem tudi m² drv, ki me je stal 175 Din. Glavno sem si preskrbela, za hrano pa mi ni nič ostalo. V trgovini sem bila prišljena vzeti vse na knjižico in mleko istotako. Prav radi so mi ljudje postregli prve dni, toda sedaj, videč, da v šoli ne poučujem, mi že namigujejo, naj jim plačam peneze. Danes mi je upravitelj omenil, da sem prišla v slabo vas, ker ljudje tukaj zelo gledajo na plačilo. Nadalje me je opozoril, naj se obrnem do kakih sorodnikov, ker tu brez denarja ne bom mogla živeti. Radi dekreta pa trdi, da ga dobim šele koncem aprila. Bog me varuj te nesreče! Morda bom res morala čakati do tedaj.

* Tovarišica ima slaboumno sestro, za katero mora skrbeti sama.

Če bi sestra mogla, bi takoj odšla zopet nazaj. Tam bi lažje živila, ker bi se me ljudje še usmili. Tukaj me pa nekateri zmerjajo s pritepenko. Jokam cele dneve in sama ne vem, kam naj grem. V svoji sobici pričakujem dan na dan dekret, a zaman. Obrnila bi se do sorodnikov — pa žalibog nimam več nikogar. Brata imam, pa sama ne vem, kje je...

Na vasi dolgujem za mleko in drugo 250 Din. Če tega ne plačam, mi nihče več ne da hrane. Ker nimam človeka, da bi se nanj obrnila, razen Vas, spoštovani g. upravitelj, Vas prosim, blagovolite mi posoditi 300 Din. S tem bi bila nekako rešena iz težkega položaja. Vem, da tudi Vi ne razpolagate z denarjem, vendar upam, da mi boste v svoji veliki dobrohotnosti pomagali.

Nimam nikogar, razen uboge sestre poleg sebe. Zato Vas prosim, če je le v Vaši moči, pomagajte nama! Hvaležno Vam bom povrnila vse. Tu v okolici je mnogo učiteljstva; nekaj sem jih že spoznala. Mislim, da jih prositi — a si ne upam. Naš upravitelj me je poslal k g. župniku, naj se potožim njemu. Šla sem — četudi težko.

»Dalo bi se še kako pomagati,« mi je dejal, »samo dekret mi predložite!« — Kam naj se še obrnem, svetujte mi, spoštovani gosp. upravitelj? Sobica tu v stari šoli me stane 55 Din mesečno. Plačuje se krajnemu šolskemu svetu. Posteljo sem dobila pri predsedniku. Upravitelj mi je dal nekaj slame, da sem si napravila matrace. Danes mi je žal, da nisem vsega privlekla čez. Kako dobro pride vse tu! Ko bi bila mogla, marsikaj bi bila še vzela!

X. ima petrazrednico. So štiri učne moči. To je ena največjih vasi v Prekmurju — 350 hiš, okrog 3000 prebivalcev. Leži na veliki ravnini ob državni cesti. Tu je zdravnik, lekarna — kot v mestu. V tako velikih krajih se ne počutim dobro. Prikladneje je v mali vasi, kjer se živi ceneje. Tu je vse bolj mestno in drago.

Skrbi me, če bom morala čakati do aprila brez službe. S čim se bova živeli s sestro? Niti v stari šoli mi ne bodo pustili bivati brez plačila. In kam bom šla potem? Vse nesreče letijo name. Ko bi si mogla na kak način zaslužiti vsaj za hrano! Morda bi me sprejeli kje v kako trgovino. Povsod bi šla, ker me skrbi, kaj bo z nama.

Komentarja takemu pismu ni treba. Vprašanje je, kdo nam pomaga bedni tovarišici, ki ni edina in ki ni zadnja v takih razmerah. Po naših mislih mora in more pomagati le učiteljstvo. Drugi nimajo srca, posebno če so obvarovani pred takimi nesrečami. Apeliramo ponovno na dobro srca, naj ne gredo brezumno mimo, ko vidijo, kaj se godi! Apeliramo na primorsko učiteljstvo, naj sistematično skuša razviti našo podporno akcijo! Naprošeni mesečni obolus 5 Din je tako majhen, da ga zmore vsakdo. Kdor se odteza taki dolžnosti, je skrivaj trpljenja, ki je naloženo nekaterim, dasi ga niso nikdar zaslužili. Zganite se, pomagajte, prispevajte v podporni sklad, ker nima danes nihče sočutja do revežev razen vas! Zavedajte se, kaj ste dolžni svojim zapuščenim rojakom! Odsek za kontraktualce.

Na Dunaj!

(K nameravanemu študijskemu potovanju mariborske »Pedagoške centrale«.)

Dunaj — »pedagoška Meka« — je pravi pravljien sprejeti prvo večjo skupino slovenskih učiteljev — pedagoških romarjev. Tako se pobornikom »nove šole« in vsem interesentom šolske reforme nudi ugodna prilika, spoznati reformistična načela, na licu mesta v praksi, seznaniti se z agilnimi dunajskimi tovariši in ogledati si vse kulturne in socialne naprave tega naprednega velimesta. Osem-dnevno bivanje je sicer mnogo prekratka doba za izčrpen študij vseh novih vzgojnih teženj, vendar bo slehernemu tovarišu (ici) tudi ta kratek obisk dal nebroj neprecenljivih spodbud za poglabitev in praktično izpopolnitev vzgojnega dela v naših šolah. Zato na pot vsi oni, ki si z malimi gmotnimi žrtvami žele orientacije za vsakdanje praktično delo v vzgoji in pouku!

Potovanje ni namenjeno znanstvenikom, klic velja predvsem vzgojiteljem-praktikom, ki jih zanima stanje dunajskih poizkusnih šol z »delovnimi zajednicami« s samodelavnostjo, samoprilobitnostjo, domorodnostjo in doživljenjskim potom »skupnostnega pouka«. Voditelji bodo radevolje upoštevali vse specijalne želje glede meščanskih in pomožnih šol, event. bodo obiskovalce seznanili z modernim ustrojem srednjih šol. Običajno sprejme inozemske študijske skupine sam reformator Glöckel, ki bo tudi izdelal podoben načrt za čas bivanja; strokovna uvodna predavanja in končna debata so za načrt obligatna. »Pedagoška centrala« se bo sigurno potrudila, da bodo udeleženci zadovoljni. Čas je kratek, zato so takojšnje prijave nujno potrebne!

E. V.

Kdor si hoče ogledati moderne dunajske šole.

G. Otto Glöckel, predsednik mestnega šolskega sveta na Dunaju, nas je pravkar obvestil z ozirom na našo prošnjo, da radevolje sprejme obisk slovenskega učiteljstva. Poskrbel je celo za razne ugodnosti, kakor: glede stanovanja in prehrane v dijaškem domu, kar bi znašalo skupno okrog 30 Din dnevno; glede strokovnih predavanj kot uvod v hospitacije (predavanja bodo imeli vodilni dunajski pedagogi); glede vodstva na Dunaju pri obiskovanju šol in ogledovanju raznih znamenitosti. Obisk bi trajal 8 dni. Za ogled so na razpolago vse vrste šol, od otroškega vrta do srednje šole.

Smatramo, da bi bil posebno ugoden čas za ta obisk dunajski velesej, ki se vrši od 10.—17. marca. To radi znižane voznine in brezplačnega vizuma. Stroški bi bili tedaj minimalni in bi nikogar ne ovirali.

G. Glöckel prosi, da takoj javimo številu obiskovalcev. Prosimo torej, da se interesi takoj javijo Pedagoški centrali v Mariboru (Zrinjskega trg št. 1). Obisk se bo ob tem terminu vršil le, če se jih oglasi dovoljno številu, sicer ga aranžiramo pozneje. Zato ne prosite takoj za dopust, počakajte marveč, da Vas o nadaljnjem obvestimo.

Pedagoška centrala.

Na novo je izšla

v založbi Oblastne založbe šolskih knjig in učil v Ljubljani
karta zgodovinskega razvoja kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev 1804—1918

v priročni izdaji (43×50 cm) za srednje, meščanske, osnovne in strokovne šole. Dobiva se pri Oblastni založbi in po vseh knjigarnah za ceno 8 Din.

Miroslava Leitgeb / Ljubljana, Jurčičev trg št. 3.
Izdelovanje ročnih in strojnih veznin. Predtiskar ja. Založba DMC in vseh potrebnih za vezanje in predtisk.

Hitite z nabiranjem naročnikov za Mladin. Matico. / Doseči moramo 20.000 članov!

LISTEK.

Društvo »ZOO« in prirodoopisni pouk.

Prijatelji domače favne v Ljubljani so se strnili in z združenimi močmi zidajo in ustvarjajo dan za dnem z velikim veseljem in neverjetnim navdušenjem živalski vrt. Posrečilo se jim je zbrati veliko množino živali in krasen inventar, ki se dnevno veča tako, da poseduje društvo sedaj 25 velikih in 120 malih kletk, 25 akvarijev, 10 terarijev, 25 železnih kletk in 6 zverinjakov. — Tudi namerava že letos zidati lastno stavbo.

Vse društvene živali — razen nekaterih — preživljujejo začasno v velikem cvetličnjaku ob Miklošičevi cesti, ki ga je dal g. dr. Megler društvu brezplačno na razpolago. Društvu manjka sicer še nekaj živali, a upa,

da do jeseni vse manjkajoče preskrbi, ker veliko jih ima že nakupljenih in veliko obljubljenih, tako da bo v jeseni društvo »Zoo«, ko priredi ob priliki velesejma »Ljubljana v jeseni« v enem celem največjem paviljonu velesejskega prostora svojo drugo obsežno razstavo (o kateri bom še posebej pravočasno poročal) z vsemi živalmi docela spopolnjeno. Omeniti moram, da se je društvo obrnilo na lovsko društva in posestnike posameznih lovišč, da mu naložijo posebno sedaj volkove, medvede, lisice itd. Zato ob tej priliki kot tajnik društva prav lepo prosim vse cenjene tovariše, posebno lovce in fiste, ki imate znanje z lovci, da blagovolite ob vsaki priložnosti misliti na naše društvo in nam preskrbeti živali vsake vrste, bodisi proti plačilu ali pa, da nam jih darujete, za kar vam bo društvo zelo hvaležno.

V Zagrebu n. pr. je dobro razvit zoološki vrt, ki ga obiskovalci dnevno v trumah posećajo. Za ta vrt skrbi mesto; a kljub temu se je sedaj ustanovilo še društvo prijateljev

zoološkega vrta, ki mu je naloga zastaviti vse sile za povzdigo tega vrta. — V Splitu imajo zoološki vrt, pri katerem je članov 75% splitskega prebivalstva. — Zato tudi mi Slovenci ne smemo zaostajati za Hrvati in drugimi, ki imajo take vrtove.

Učiteljstvo stremi po napredku in ustvarja delovno šolo. Zato smelo trdim, da je društvo »Zoo« neizčrpen vir, ki lahko daje učiteljstvu in učencem pobudo in vse potrebne informacije, da se prične tudi na šolah lokalna gojitev raznih živali in rastlin. — Zakaj bi učenci ne gojili na šoli ptičk, kač (nestrupeh), žab, rib, gosencit itd. in opazovali način njihovega življenja in razvoja. Ustvaritev tega ni težka, posebno danes, ko imamo ročna dela. Prične in videli boste, s kakšnim zanimanjem opravljajo učenci vse to. Saj tudi le na ta način pride prirodoopisni pouk do svoje polne veljave.

Zato tovariši, upam, da me sedaj razumete, čemu sem se že obrnil na nekatero šole in presil, da prevzamejo tovariši pover-

jenstvo društva »Zoo« za svoj okoliš. Šole pa, ki tega mojega poziva niso dobile, naj mi blagovole oprostijo. Zato jih pa tem potom prosim, da dobe društvu poverjenika (poverjenico) za svoj okoliš.

Tem dobrim delavcem-poverjenikom sporočam, da so društveni člani (trojni: a) ustanovniki, ki plačajo 1000 Din enkrat za vselej, b) dobrotniki, ki plačujejo po 100 Din letno, in c) redni člani, ki plačujejo po 20 Din letne članarine. Članarina je plačljiva v dveh obrokih, a želimo, da se po možnosti plača cela članarina hkrati. — Društvo je trdno prepričano, da bo učiteljstvo uvidelo njegov pomen, zato se zanaša na pomoč in sodelovanje učiteljstva. — V tej veri pričakujemo, da se bo marsikateri učitelj — lahko kar na dopisnici — javil za društvenega poverjenika. Tem bo društvu potem takoj poslalo izkaznice, nabiralne pole in čeke.

Anton Fakin.